

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

FILOZOFIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Ponedeljek, 7. junij 2004 / 120 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik. Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca in dva konceptna lista.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Napišite komentar k **enemu** od filozofskih besedil.

Pišite v izpitno polo z nalivnikom ali kemičnim svinčnikom. **Naloge, pisane z navadnim svinčnikom, in nečitljive naloge, se točkujejo z nič (0) točkami.**

Preden začnete, besedilo dobro premislite. Za osnutek uporabite konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Vsak esej je ovrednoten z 22 točkami.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

PRAZNA STRAN

Obrnite list.

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA BESEDILA

V navedenem odlomku filozof obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar odlomka v obliki eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka **ne** obnavljajte, temveč **razložite**, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, jo umestite v širši **tematski** in **pojmovni okvir** celotne knjige ter poskušajte razviti svoj komentar njegove rešitve. Bodite posebej pozorni na besedilo in pojme, ki so tiskani poudarjeno.

PLATON: DRŽAVA

»Potemtakem – malo prej omenjene – kreposti niso najvišje? Je še kaj višjega od **pravičnosti in drugih kreposti**, ki smo o njih govorili?«

»Vsekakor! In o tem si ne smemo ustvariti samo senčne podobe, temveč moramo v tem doseči **največjo jasnost in natankost**. Saj je vendar smešno, da se trudimo pri razpravljanju o manj vrednih stvareh za kar največjo jasnost in čistost, pri razpravljanju o **najvišji stvari** pa bi se odrekli največji natankosti.«

»O tem je treba razmisliti. Kaj je **najvišja znanost in kaj njen predmet**? Ali misliš, da bi lahko kdo opustil priložnost in te ne bi vprašal o tem?« (VI, 16)

ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Nihče si ne bi želel vse življenje živeti na stopnji otroške pameti, tudi če bi lahko pri tem v najvišji meri užival otroške užitke. In prav tako si nihče ne bi izbral radosti za ceno kakega nizkotnega dejanja, pa četudi bi mu bilo pri tem prizaneseno z vsemi bolečinami. In končno, za marsikaj si vneto prizadevamo, tudi če nam ne prinese nobenega užitka, npr. gledanje, spominjanje, spoznavanje, **posest vrlin**. Če pa te dejavnosti nujno spremljajo tudi užitki, to stvari nič ne spremeni; **saj bi se zanje odločili tudi, če iz njih ne bi izviral noben užitek. Po vsem tem je jasno, da uživanje ni najvišje dobro in da sleherno uživanje ni zaželeno** ... (1174a, 305)

DESCARTES: MEDITACIJE

Iz tega bi smeli torej brzokone po pravici sklepati, da so fizika, astronomija, medicina in vse druge vede, **odvisne od opazovanja sestavljenih stvari**, sicer dvomljive, da pa aritmetika, geometrija in druge vede te vrste, ki **obravnavajo samo najbolj enostavne in najbolj obče stvari** ter puščajo v nemar vprašanje, ali te stvari v naravi so ali jih ni, vsebujejo nekaj **gotovega in nedvornega**. Zakaj če bedim ali spim, dva in tri je pet, kvadrat nima več stranic kakor štiri in nemogoče se zdi, da bi se porodil sum o lažnosti tako očitnih resnic. (52)

KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Zelo lepo je, če delamo ljudem dobro zaradi ljubezni do njih in zaradi naklonjene dobrohotnosti, ali če smo pravični zaradi ljubezni do reda, vendar pa še ne gre za pravo moralno maksimo našega vedenja, primerno našemu položaju, ki ga imamo med umnimi bitji *kot ljudje*, če se skušamo, tako rekoč kot prostovoljci, s **ponosno domišljavostjo postaviti nad misel o dolžnosti** in če hočemo neodvisno od zapovedi zgolj zaradi lastnega ugodja storiti to, za kar naj ne bi potrebovali nobene zapovedi, podvrženi smo **disciplini uma** in pri vseh maksimah ne smemo pozabiti podvrženosti umu, ne smemo mu ničesar odtegniti ne okrniti ugleda zakona (...) s samovšečnimi blodnjami, s katerimi postavljamo **določitveni razlog naše volje** sicer v skladu z zakonom, vendar nekam drugam, ne pa v zakon sam in v spoštovanje do tega zakona. (81–82)

KANT: PROLEGOMENA

Imamo sintetične sodbe *a posteriori*, katerih izvor je empiričen. Imamo pa tudi takšne, ki so *apriorno gotove* in ki *izvirajo iz čistega razuma in uma*. Oboje pa se ujemajo v tem, da se nikoli ne morejo dobiti samo z *razčlenjevanjem pojma*, to je samo po *načelu protislovja*. Te zahtevajo *še neko čisto drugo načelo*, čeprav sicer morajo biti vedno v skladu z načelom protislovja, ne glede na to, iz katerega načela izvirajo; kajti nič ne sme biti v navzkrižju z načelom protislovja, čeprav se vse ne da izvajati iz njega. (51)

NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

Na takšnih tleh samopreziranja, na pravih močvirskih tleh raste vsak plevel, vsako strupeno rastje, in vse tako majhno, tako skrito, tako nepošteno, tako osladno. Tu mrgolijo črvi maščevanja in zavisti; tu zaudarja zrak po skrivnostih in neodkritosti; tu se stalno pleče mreža najzlobnejše zarote – *zarote trpečih proti uspelim in zmagovitim* – tu se sovraži *aspekt* zmagovitih. In kakšna lažnivost, da se to sovraštvo ne prizna kot sovraštvo! In kakšna potrata velikih besed in atitud, kakšna umetnost »poštenega« obrekovanja! Ti spodleteli: kakšna plemenita zgovornost priteka iz njihovih ust! Koliko sladkobne, sluzaste, ponižne vdanosti plava v njihovih očeh! Kaj pravzaprav hočejo? Vsaj *predstavljati pravičnost, ljubezen, modrost, premoč – to je stremušvo teh »najnižjih«, teh bolnih!* (308)

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

[Empty rectangular box for author and title information]

[A series of horizontal lines for writing the author and title information]

PRAZNA STRAN